
Vysoké školy potřebují perspektivu

Vysoké školy potřebují perspektivu

Již delší dobu se vysoké školy dožadují systematického dialogu s představiteli státu, jehož závěry by byly závazné pro další jednání a prosazování do reality. Nejde přitom o nic menšího než o vzájemné vyjasnění role vysokých škol v současnosti a o způsoby, jak požadavky vznesené vůči vysokým školám plnit. Bohužel však, přes veškerá dřívější ujištění o tom, jak se situace již změní, nemůže být ze strany akademické obce vyjádřena spokojenost s tím, jak tento dialog dosud probíhal a jaká je situace dnes. Přitom takový dialog probíhá prakticky ve všech státech nejen v Evropě. Role vysoké školy se totiž velmi dynamicky mění, a tudíž se bez zmíněné permanentní diskuze nelze obejít.

Kriticky je dnes přijímán fakt, že kolem 50% uchazečů o vysokoškolské studium nemá v současnosti umožněn přístup na vysokou školu. Na druhé straně celkový počet studentů na vysokých školách v ČR se za posledních 12 let téměř zdvojnásobil. Nyní je zřejmé, že počty studentů již nemohou dále růst bez splnění dalších podmínek. Základní podmínkou pro další růst počtu studentů je přebudování vnitřní obsahové struktury studijních programů. Tato struktura je standardně tvořena bakalářským, nejjednodušším přístupným stupněm vzdělání. Na něj navazující magisterský stupeň je s ohledem na vyšší studijní nároky přece jen v jistém smyslu výběrový a doktorandské studium je vlastně vědeckou činností, a tudíž vyhovuje pouze studentům se speciálním zaměřením. Realizace této struktury vysokoškolského studia je právě cesta k tzv. otevření vysokých škol, kdy studijní standardy především bakalářského stupně budou akceptovatelné pro většinu populace. Protože magisterský studijní program má na bakalářský navazovat, plyne z toho fakt, že obsahová stránka studia se musí zcela proměnit ve srovnání s tradičními studijními plány vysokých škol. Jinak totiž k podstatnějšímu navýšení počtu vysokoškolsky vzdělaných lidí nemůže dojít. Je potřeba mít také na zřeteli, že současní studenti našich vysokých škol již většinu svého aktivního života prožijí v podmínkách členství ČR v EU, a to bez ohledu na konkrétní termín našeho vstupu do ní. Kvalita vzdělání, kterého se jim dostane, má proto pro ně zásadní význam. Přitom úspěch na trhu práce je pouze jednou z podmínek životního úspěchu. Poskytnuté vzdělání musí tedy být nejen profesní, ale celkovou výbavou jednotlivce v jeho každodenní orientaci v životě.

Práce na restrukturalizaci studijních plánů na vysokých školách již jistou dobu probíhají, a to za plnění všech dalších povinností, takže můžeme být rádi, že vůbec probíhají, bez ohledu na rychlost, jakou se to děje. Sestavování těchto nových studijních plánů se věnují pedagogové, kteří plní svoje stávající výukové i vědecké povinnosti a jejichž počet kolem 13000 zaměstnanců celé desetiletí stagnuje, nehledě na známou situaci jejich odměňování. Další, naprosto zřejmou podmínkou pro navyšování počtu studentů je zvýšení kapacity studijních míst. Řešením zde by mohlo být otvírání nových veřejnoprávních neuniverzitních vysokých škol, které mohou významnější část této kapacity vázat na sebe. Až dosud totiž celá tíha navyšování počtu studentů leží na stávajících vysokých školách, jež jsou vesměs univerzitního typu a neuniverzitní veřejná vysoká škola nebyla dosud otevřena ani jediná. Je nasnadě, že všechny vysoké školy je potřeba také vybavit nejen perzonálně, ale i technicky a informačně.

Další základní oblastí činnosti vysokých škol je činnost vědecká, výzkumná či umělecká. Je to samozřejmě činnost velmi náročná především intelektuálně, organizačně, ale i finančně. I v této oblasti je nezbytné vyjasnit si stanoviska a pak tyto závěry prosazovat. Dnes je snad zřejmé, že nelze nic vyzkoumat na základě usnesení jakéhokoli orgánu, je však nezbytné najít konsenzus s těmi, kdo se výzkumem zabývají. V posledním období přijal parlament nový zákon o podpoře výzkumu z veřejných rozpočtů, opět obsáhlé téma na diskuzi. Je potřeba velmi rychle vyjasnit možnosti a odhodlání státu jak a které výzkumné činnosti bude podporovat. Musí opět jít o činnost perspektivní v období několika let, týkající se nemalých nákladů na modernizaci technického a informačního zabezpečení, které je jiné než v případě vzdělávacích činností a které u nás stále víc a víc zaostává. Ani není třeba dodávat, že jde o činnosti v rámci evropských kritérií hodnocení.

Konkrétní řešení nastíněných otázek má samozřejmě řadu možností. Podstatnou skutečností je však fakt, že každá vysoká škola potřebuje nezbytně jistou perspektivu stability. Není v silách vysokých škol rychle a často měnit svoje prostředí a pracovní podmínky. Vývoj vysokoškolského sektoru může probíhat efektivním způsobem tehdy, bude-li detailně prodiskutována a vybrána perspektivní varianta řešení, která bude rovněž prosazována. Příprava vládního programu na nadcházející funkční období je ideální příležitostí pro tento proces a bylo by nešťastné tento okamžik již poněkolkáté nevyužít.

Ivan Wilhelm

V Praze, 8. července 2002
(text otiskly Hospodářské noviny dne 11. července 2002)